

Utbildnings- och kulturdepartementet
103 33 Stockholm

2006-08-30

Dnr 2006:1563

Redovisning av uppdrag att utarbeta riktlinjer för hur delar av nuvarande resurser för verksamhetsstöd till riksrekryterande utbildningar kan omvandlas till ett etableringsstöd från 2007

Härmed redovisas uppdraget att utarbeta riktlinjer för hur delar av nuvarande resurser för verksamhetsstöd till riksrekryterande utbildningar kan omvandlas till ett etableringsstöd från 2007, givet i regleringsbrev för Skolverket för budgetåret 2006.

Riktlinjerna skall, enligt uppdraget, utgå ifrån intentionerna med den översyn av systemet med verksamhetsstöd, som regeringen aviserade i budgetpropositionen för 2006, dvs. att det är rimligt att delar av stödresurserna i framtiden omvandlas till ett tidsbegränsat stöd i en etableringsfas för utbildningar av särskilt nationellt intresse och höga initiala investeringskostnader.

Uppdraget skall enligt regleringsbrevet för 2006 redovisas senast den 1 maj 2006. Skolverket har anhållit om förlängd tid för avrapportering. Ny tidpunkt för avrapportering är den 1 september enligt Regeringsbeslut III:2, U2006/3880/G, daterat den 2006-06-21.

Inledning

I rapportens bakgrundskapitel redovisas först de förändringar som beslutats i bestämmelserna om frisökning till gymnasieutbildning samt i bestämmelserna om riksrekryterande utbildningar. Därefter redovisas omfattningen av gällande verksamhetsstöd till vissa utbildningar. Slutligen, i förslagskapitlet redovisas Skolverkets förslag till riktlinjer för etableringsstöd samt de utgångspunkter som ligger till grund för förslaget.

Bakgrund

Nya regler om frisökning till gymnasial utbildning

Från och med 2007 har elever rätt att, även om programmet (och den nationella inriktningen) anordnas i hemkommunen, söka i en andrahandsmottagning till samma program och samma nationella inriktning i en annan kommun. Hemkommunen blir skyldig att betala för elevens utbildning. Denna möjlighet till andrahandsökning har tidigare inte funnits. Bestämmelsen gäller för alla elever och alla program. Om en kommun däremot anordnar en lokal inriktning på ett program omfattas dock inte programmet av frisökning.

Söker elever till en annan nationell inriktning än den som finns i hemkommunen betraktas de som förstahandsökande och inackorderingsstöd kan utgå. Blir elever mottagna i andrahandsökning är hemkommunen inte skyldig att lämna inackorderingsstöd. Elever som söker till ett program utan nationella inriktningar (utom till industri- och livsmedelsprogrammen) är alltid endast hänvisade till andrahandsmottagning om programmet finns i hemkommunen. Se prop 2003/04:140 författningskommentarer s.81 – 82 §§ 24 och 33.

Enligt 5 kap. 24 a § skollagen (1985:1100) gäller följande regler för interkommunal ersättning från den 1 januari 2007:

Om inte den anordnande huvudmannen och hemkommunen kommer överens om annat, och inte heller annat följer av andra stycket, skall den interkommunala ersättningen beräknas enligt anordnarens självkostnad.

Erbjuds utbildningen av hemkommunen skall ersättningen, utom i fall som avses i 8 § tredje stycket 1 samt 16 och 17 §§, högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre skall hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

Nya regler för riksrekryterande utbildning

Riksrekryterande utbildningar är enligt 2 kap. 2 § 1 st gymnasieförordningen (1992:394) ”en utbildning till vilken, enligt författning eller särskilt beslut av regeringen, sökande från hela landet skall tas emot i första hand.”¹ Riksdagen beslutade den 27 oktober 2004 att samtliga beslut om rätt till riksrekrytering för vissa gymnasieutbildningar inom det offentliga skolväsendet, som inte är tidsbegränsade, skall upphöra den 1 januari 2007². Beslutet innebär att de kommuner som har utbild-

¹ Träder i kraft 2007-01-01

² Förändringen föreslås i propositionen Kunskap och kvalitet – elva steg för utveckling av gymnasieskolan (prop. 2003/04:140)

ningar som har rätt till riksrekrytering eller de kommuner som vill ha rätt till riksrekrytering för en gymnasieutbildning måste ansöka om det.

Av 2006 års budgetproposition (prop. 2005/06:1 Utgiftsområde 16) framgår följande: ”Trots denna utökade möjlighet att söka utbildning i annan kommun bedömer regeringen att det även fortsättningsvis kan finnas behov av riksrekrytering för vissa utbildningar. Det bör dock vara möjligt att efter en viss period ompröva besluten om riksrekrytering. Besluten bör därför tidsbegränsas. För att ge bättre förutsättningar för en helhetsbedömning bör regeringens beslut om nya ansökningar om riksrekryterande utbildningar fattas vid ett tillfälle årligen.”

Skolverket har den 2004-12-22 avrapporterat regeringsuppdrag om bedömningsgrunder för ansökan om riksrekryterande utbildningar (Dnr 2004:3098).³

I Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2005:18) om ansökan om riksrekryterande gymnasieutbildningar, regleras formerna för ansökan.

Våren 2006 yttrade sig Skolverket över 147 utbildningar som sökt om att bli riksrekryterande.

Systemet för verksamhetsstöd

Med anledning av översynen av systemet med riksrekryterande utbildning, anser regeringen (budgetprop. 2005/06:1 Utgiftsområde 16) att det finns behov av att se över systemet för verksamhetsstöd, dvs. stödet till de 10 kommuner med riksrekryterande utbildningar som fick verksamhetsstöd för utbildningar med särskild inriktning under 2004. Den anslagspost som berörs är nuvarande anslagspost 25:11.

Skolverket har enligt regleringsbrevet uppdrag att betala särskilt verksamhetsstöd till vissa utbildningar. Statsbidraget är 2006 totalt 23 801 tkr. Flertalet av utbildningarna är riksrekryterande utbildningar på gymnasienivå medan fyra av utbildningarna är dansutbildning på grundskolenivå. Av bifogad redovisning⁴ framgår utbildningarnas omfattning samt antal elever per utbildning för de senaste läsåren, t. o. m. 2005/06.

För 2005 utbetalades verksamhetsstödet på 12 891 tkr till de gymnasiala utbildningarna. Därtill utbetalades ca 4 500 tkr för nordiska elever i dessa utbildningar. Av utbildningarnas totala kostnader på 63 615 tkr finansierades därmed drygt 28 % med statliga medel.

Nordiska elever finansieras med särskilt statsbidrag ur anslagspost 25:11 ap 2. Det belopp som utbetalas är det belopp per elev och program som Skolverket har föreskrivit med stöd av 2 kap. 12 § förordningen (1996:1206) om fristående skolor, den

³ Se Dnr 2004:3098 samt Skolverkets information om ändrade rutiner och nya riktlinjer för ansökan om riksrekryterande gymnasieutbildningar på Skolverkets hemsida.

⁴ Redovisning av särskilt verksamhetsstöd till vissa utbildningar 2005 PM 2006-03-31, dnr 11-2006:91

sk. riksprislistan⁵. Enligt regleringsbrevet får ersättning lämnas med högst det belopp som tas ut vid interkommunal ersättning. Eftersom riksprislistan kan vara lägre än den internkommunala ersättningen innebär det att kommunerna kan få lägre ersättning för nordiska elever än för elever från andra kommuner.

Förslag

Uppdraget gäller att utarbeta riktlinjer för hur delar av nuvarande resurser för verksamhetsstöd till riksrekryterande utbildningar kan omvandlas till ett etableringsstöd. Enligt uppdraget skall endast utbildningar av särskilt nationellt intresse och höga initiala investeringskostnader omfattas av etableringsstödet. Utbildningar som redan pågår bör därför inte kunna få etableringsstöd, eftersom de redan har haft sina initiala investeringar.

Skolverket redovisar här förslag till riktlinjer för ansökan och verkets handläggning av etableringsstöd. Förslaget utgår ifrån att regeringen beslutar om etableringsstöd efter yttrande från Skolverket.

Kommunala huvudmän kan ansöka om etableringsstöd.

Ansökan om etableringsstöd skall inges till Skolverket. Ansökan skall vara ställd till regeringen och inges på för detta ändamål särskilt framtagna blankett.

Genom etableringsstödet kan kostnaderna sänkas de första åren. Etableringsstödet föreslås utgå under tre år, varefter kostnaderna skall täckas med kommunens egna medel, interkommunal ersättning samt eventuella bidrag från andra intressenter.

Etableringsstöd ges till riksrekryterande utbildningar

Genom att utbildningar är riksrekryterande utbildningar ökar utbildningens elevupptagningsområde, eftersom sökande från hela landet tas emot i första hand. Etableringsstödet kan därmed komma många kommuner till del genom att den interkommunala ersättningen sänks.

---

⁵ Skolverkets föreskrift (SKOLFS 2006:9) om bidrag för elever vid fristående gymnasieskolor

I ansökan skall huvudmannen redovisa nedanstående uppgifter

1. Utbildningens budget för de första fem åren, varav kostnader för investering respektive ”drift/undervisning” särredovisas
2. beskrivning av vilka investeringar som avses finansieras av etableringsstödet
3. äskat etableringsstöd för de första tre åren
4. beräknat antal elever i utbildningen skolår 1, 2 och 3 för de första fem åren
5. lägsta antal elever som krävs för att utbildningen skall starta samt
6. beräknad interkommunal ersättning utan etableringsstöd samt beräknad interkommunala ersättningen om etableringsstöd ges enligt äskandet

Ansökan inges till Skolverket. Beslut om etableringsstöd tas av regeringen. Som underlag för beslut ligger Skolverkets yttrande över ansökningarna samt Skolverkets förslag på stödets storlek.

I det fall ansökan om etableringsstöd gäller utbildning som ännu inte har godkänts som riksrekryterande utbildning så skall ansökan om etableringsstöd lämnas samtidigt med ansökan om riksrekrytering⁶.

Skolverket bereder frågan om etableringsstöd samt lämnar förslag på stödets storlek. Skolverket vidarebefordrar ansökan med eget yttrande till regeringen. Tidpunkter för ansökan och vidarebefordran föreslås vara desamma som för ansökan om riksrekryterande gymnasieutbildning.

Kriterier för att få etableringsstöd skall utarbetas. Ett förslag till kriterium för att få etableringsstöd är att relationen mellan investeringsutgiften för utbildningens första tre år och den totala budgeten för de första tre åren överstiger ett visst procenttal. Alternativt kan procenttalet användas som urvalskriterium.

Etableringsstödet storlek bör också vara beroende av utbildningens totala kostnad. Kostnaden för utbildningen bör inte sänkas till mer än en fastställd nivå i förhållande till riksprislistans belopp för programmet.

Eftersom uppgift saknas om ramar för etableringsstöd avvaktar Skolverket med att lägga mer detaljerade förslag på kriterier och nivåer.

---

⁶ För utbildningar som är riksrekryterande utan ansökan, dvs. utbildningar inom industriprogrammet och livsmedelsprogrammet, som har lokala inriktningar om minst 400 gymnasiepoäng, görs ansökan om etableringsstöd på samma sätt, men utan att ansöka om att bli riksrekryterande.

Etableringsstödet utbetalas under utbildningens första tre år, med en tredjedel av stödet per år.

Etableringsstödet beslutas för initiala investeringar under de första tre åren. För år fyra och fem utgår inget etableringsstöd.

Utbetalning sker när utbildningen startat och när kommunen har redovisat ett elevantal som är lika stort eller större än det lägsta antalet elever som, enligt ansökan, krävs för att utbildningen skall starta. Utbetalning av stöd sker en gång per år, förslagsvis i november. Inför utbetalning av stöd det första bidragsåret begär Skolverket in elevförteckning per 15 september startåret.

Utbildningar med etableringsstöd skall följas upp under verksamhetens första fem år vad avser antal elever samt verksamhetens kostnader, intäkter och interkommunal ersättning.

Ramar för etableringsstöd

Regeringen har i regleringsbrevet för 2006 avsatt 23 801 tkr för Särskilt verksamhetsstöd till vissa utbildningar. Av dessa avser 13 055 tkr gymnasieutbildningar. De utbildningar som kan komma ifråga för etableringsstöd är utbildningar med höga initiala investeringskostnader. Utbildningar som har höga driftskostnader och som anses behöva ett årligt verksamhetsstöd omfattas inte av etableringsstödet.

Skolverket tar inte ställning till hur stor andel av det särskilda verksamhetsstödet som bör omvandlas till etableringsstöd från 2007, men konstaterar att de utbildningar som idag får del av det särskilda verksamhetsstödet inte bör komma ifråga för det nya etableringsstödet, eftersom de inte är föremål för nyetablering.

Bidrag för Nordiska elever

Nordiska sökande likställs med sökande från den kommun där den sökta gymnasieutbildningen anordnas. För att inte kommuner skall förlora ekonomiskt på att ta emot nordiska elever föreslås att kommunen ersätts för sina kostnader. Detta förslag om ersättning till nordiska elever gäller såväl riksrekryterande utbildningar med etableringsstöd som de som saknar etableringsstöd.

Per Thullberg
Generaldirektör

Britt-Marie Jarnhammar
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Marie-Hélène Ahnborg, Ragnar Eliasson, Ann Carlson Ericsson, Lena Fischer, Ann Charlotte Gunnarson, Ingegärd Hilborn samt Staffan Lundh i Skolverkets verksamhetsledning deltagit.

Bilaga: Redovisning av särskilt verksamhetsstöd till vissa utbildningar 2005.
PM 2006-03-31, Dnr 11-2006:91.